

## Verschillende soorten bijen

Uit Nederland zijn 358 soorten bijen bekend, waarvan de honingbij het bekendste is. De meeste bijen leven, anders dan de honingbij, alleen: de solitaire bijen. Zij leveren ons geen honing op, maar zijn belangrijke bestuivers. Al deze bijensoorten zijn zeer divers in hun uiterlijk en hun levenswijzen. Hieronder een vrij willekeurige greep uit de bijenrijkdom in ons land.

### Zandbijen



• Het vosje is een zandbij met een vosrode beharing. Deze bij is in het voorjaar op allerlei bloemen te vinden. Foto: Albert de Wilde.

Wilde zandbijen graven zelf hun nest in de grond. Het liefst doen ze dit op zonnige plekken met weinig plantengroei. Sommige soorten voelen zich zelfs thuis tussen stoeptegels, zoals de witbaardzandbij. In de nestholten leggen ze een stuifmeelvoorraad aan, die als voedsel dient voor de bijenlarven. Het stuifmeel verzamelen ze op bloemen in de nabijheid van hun nest. Elke zandbijensoort heeft eigen voorkeuren wat stuifmeel betreft. Sommige zandbijen nemen het niet zo nauw en vliegen op uiteenlopende plantensoorten. Andere zijn juist zeer kieskeurig en verzamelen uitsluitend stuifmeel op bijvoorbeeld wilgenkatjes, kattenstaart of heggerank.

In Nederland komen maar liefst 74 soorten zandbijen voor. Sommige zijn klein en zwart, andere zijn bijna zo groot als een honingbij en hebben fraaie beharing. De meeste soorten zijn in het voorjaar actief.



• De Grijze Zandbij is ongeveer zo groot als een honingbij en heeft een lichtgrijs behaard borststuk. Ze verzamelen hun stuifmeel uitsluitend op wilgenkatjes. Foto: Anne Jan Loonstra.

## Behangersbijen

Behangersbijen maken het graag gezellig in huis. Bij het inrichten van hun nestcellen bekleden ze de wanden met stukjes blad, die ze zelf met hun kaken uitsnijden. Het kan een tuinier overkomen dat de bladeren in zijn rozenstruik plotseling gaten vertonen, zonder dat er hongerige rupsen of slakken te bespeuren zijn. Daar zijn behangersbijen aan het werk. Ze vliegen met de stukjes blad tussen hun poten geklemd naar hun nestholte. Sommige soorten nestelen in de grond, andere in holle stengels of bijvoorbeeld in muurspleten.



• Deze vrouwelijke behangersbij heeft een stukje uit een plantenblad geknipt om er haar nest mee te behangen. Foto: Albert de Wilde.

Wanneer de wandbekleding eenmaal naar wens is, begint de behangersbij met het aanleggen van een voedselvoorraad voor haar nageslacht. Deze bestaat uit stuifmeel, die de bij van de bloemen naar het nest transporteert tussen de dichte beharing op haar buik, de 'buikschuier'.

In Nederland komen 14 soorten behangersbijen voor. Ze zijn veel in tuinen te vinden.

## Wespbijen

Wespbijen lijken eigenlijk meer op wespen dan op bijen. Ze zijn nauwelijks behaard en hebben felgele en -rode kleurpatronen op een zwarte ondergrond. Ook in hun levenswijze wijken ze af van andere bijen: het zijn parasieten. In plaats van zelf een nest te bouwen en een voedselvoorraad aan te leggen, profiteren ze van het werk van andere bijen.

Wespbijen vliegen vaak laag boven de grond, op zoek naar nesten van andere bijen in aanbouw. Op onbewaakte ogenblikken, wanneer de 'bij des huizes' even op stap is, dringen ze deze nesten binnen om ze te inspecteren. Als blijkt dat er al een voedselvoorraad (stuifmeel) is aangelegd door de gastheer, dan legt de wespbij daar snel een ei van zichzelf op. Wanneer de larve van de wespbij uit het ei komt, zal deze eerst het ei of de jonge larve van de gastheer opeten. Vervolgens eet de wespbijlarve rustig de stuifmeelvoorraad op.



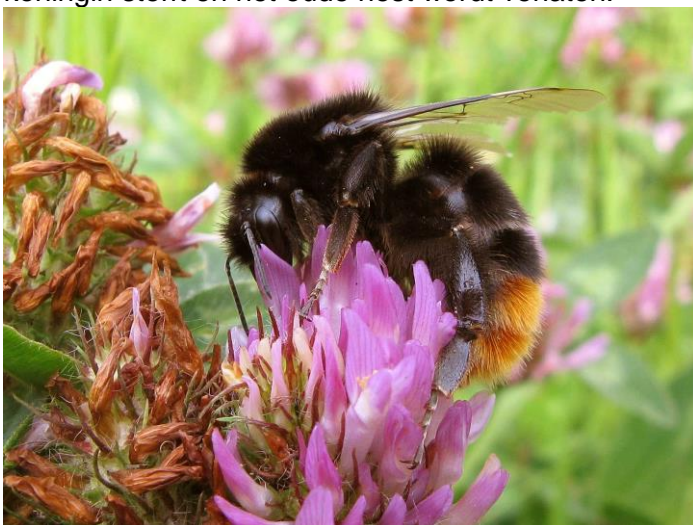
• Een bij die op een wesp lijkt. Deze smalbandwespbij gedraagt zich als een koekoek door eieren te leggen in nesten van andere bijensoorten en zich dan snel uit de voeten te maken. Foto: Albert de Wilde.

In Nederland komen 48 soorten wespbijen voor. Elk daarvan heeft zijn eigen voorkeuren wat gastheren betreft.

### Hommels

Veel mensen vinden hommels 'gezellige' dieren, vanwege hun wollige, aaibare uiterlijk en rustgevende gebrom. Nu is 'gezellig' geen kwalificatie die serieuze biologen zullen gebruiken in hun beschrijvingen van de natuur, maar in het geval van hommels is het toch wel toepasselijk. Hommels hebben namelijk een sociale levenswijze. Dit houdt in dat meerdere, aan elkaar verwante vrouwtjes gezamenlijk zorgdragen voor nestbouw en voedselvoorziening voor de larven. Bij de meeste andere ('solitaire') bijensoorten doet één vrouwtje dit in haar eentje.

Een hommelskoningin begint alleen, in het voorjaar, met de aanleg van een nest en een stuifmeelvoorraad. Uit haar eieren komen werksters (onvruchtbare vrouwtjes), die de zorg voor nestbouw en voedselvoorziening geheel van de koningin overnemen, zodat zij zich volledig kan toeleveren op het leggen van eieren. Eerst komen hier meer werksters uit, die het nest verder uitbreiden. Uiteindelijk komen er uit de eieren nieuwe koninginnen en mannetjes, die uitvliegen om te paren. De bevruchte koninginnen zoeken vervolgens een plek om te overwinteren, waarna ze elders nieuwe nesten stichten. De oorspronkelijke koningin sterft en het oude nest wordt verlaten.



- Dit is een koningin steenhommel. In tegenstelling tot hommelmeksters zijn koninginnen in staat om zich voort te planten. Steenhommels doen dit, zoals de meeste hommelsorten, door op sociale wijze een kolonie te stichten. Foto: Anne Jan Loonstra.

In Nederland komen 29 soorten hommels voor. Zeven hiervan zijn zogenaamde 'koekoekshommels'. Deze gedragen zich als een koekoek: ze leggen hun eieren in de nesten van andere hommels, die vervolgens voor de zorg voor hun nageslacht opdraaien.



- Koekoekshommels, zoals deze gewone koekoekshommel, leiden geen sociaal bestaan. Ze leggen hun eieren in de nesten van andere (sociale) hommelsorten, die vervolgens de larven van de koekoekshommel grootbrengen. Foto: Anne Jan Loonstra.